

Д-р Стефан Сергиев

НАУЧИ ПОВЕЧЕ ЗА ШАХМАТА

**900 въпроса и отговора от историята
на шахмата в България**

София, 2023

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение 9

ЧАСТ ПЪРВА. Въпроси

Първи раздел

Шахматът в България до края на Втората световна война..... 11

Втори раздел

Републикански индивидуални и отборни първенства 17

Трети раздел

Изяви на националните отбори 26

Четвърти раздел

Участия в индивидуални турнири и първенства за СП и ЕП 32

Пети раздел

Въпроси, свързани с българските шахматисти 36

Шести раздел

За връзките на българския шахмат със света..... 48

Седми раздел

Други изяви на българските шахматисти 54

Осми раздел

Други шахматни мероприятия, проведени в България..... 62

Девети раздел

Въпроси, свързани с международния шахматен живот и ФИДЕ 64

ЧАСТ ВТОРА. Отговори на въпросите

Първи раздел. Шахматът в България

до края на Втората световна война

Тема №1. Въпроси, свързани с историята на шахмата в България69

Тема №2. Учредяване на Българския шахматен съюз.....72

Тема №3. Шахматни събития в страната през 30-те
и началото на 40-те години76

Тема №4. Други шахматни събития в страната през 30-те години 79

Тема №5. Из дейността на шахматните клубове
през 30-те години на ХХ век82

Тема №6. Международни прояви на българските шахматисти
до края на войната86

Тема №7. Въпроси, свързани със студентския
и ученическия шах до 1944 г.90

Тема №8. Други въпроси от историята на шаха в България.....91

Втори раздел. Републикански индивидуални и отборни първенства

Тема №9. Въпроси, свързани с индивидуалните първенства за мъже.....	92
Тема №10. Въпроси, свързани с индивидуалните първенства за жени.....	97
Тема №11. Въпроси, свързани с отборните първенства за мъже.....	100
Тема №12. Въпроси, свързани с републиканските отборни първенства за жени.....	103
Тема №13. Въпроси, свързани с републиканските първенства за юноши и девойки до 20 г.	104
Тема №14. За откритите турнири в България.....	107
Тема №15. Въпроси, свързани с развитието на пионерския шахмат.....	113

Трети раздел. Изяви на националните отбори

Тема №16. За световните студентски първенства.....	115
Тема №17. Въпроси, свързани с Балканиадите.....	118
Тема №18. За европейските отборни първенства за мъже.....	121
Тема №19. За европейските отборни първенства за жени.....	123
Тема №20. За участието на българските шахматистки на олимпиади.....	124
Тема №21. За участието на българските шахматисти на Олимпиади.....	127
Тема №22. Двустранни срещи на националния отбор мъже.....	129
Тема №23. Двустранни срещи на националния отбор за жени.....	133
Тема №24. В турнира за Купата на европейските шампиони.....	135

Четвърти раздел. Участия в индивидуални турнири и първенства за СП и ЕП

Тема №25. Участия на българските шахматисти в зонални и междузонални турнири.....	137
Тема №26. Участия на българските шахматистки в зонални и междузонални турнири.....	139
Тема №27. Въпроси, свързани с участието на българските шахматистки в европейските индивидуални първенства.....	142
Тема №28. Въпроси, свързани с европейските шампионати за мъже.....	144
Тема №29. Въпроси, свързани със световните първенства по нокаут системата.....	145
Тема №30. Въпроси, свързани с участието в световните първенства за юноши и девойки.....	146
Тема №31. Въпроси, свързани с европейските първенства за юноши и девойки.....	148

Пети раздел. Въпроси, свързани с българските шахматисти

Тема №32. Общи въпроси, свързани с българските шахматисти.....	150
Тема №33. Въпроси, свързани с Александър Цветков.....	153
Тема №34. Въпроси, свързани с Олег Нейкирх.....	154
Тема №35. Въпроси, свързани с Милко Бобоцов.....	155
Тема №36. Въпроси, свързани с Никола Пъдевски.....	158
Тема №37. Въпроси, свързани с Георги Трингов.....	160
Тема №38. Въпроси, свързани с Иван Радулов.....	161
Тема №39. Въпроси, свързани с Антоанета Стефанова.....	162
Тема №40. Въпроси, свързани с Веселин Топалов.....	165
Тема №41. Въпроси, свързани с Кирил Георгиев.....	171
Тема №42. Въпроси, свързани с Любчо Спасов.....	174
Тема №43. Въпроси, свързани с Маргарита Войска.....	176
Тема №44. Въпроси, свързани с Александър Делчев.....	178
Тема №45. Въпроси, свързани с Васил Спасов.....	179
Тема №46. Въпроси, свързани с Иван Чепаринов.....	180

Шести раздел. За връзките на българския шахмат със света

Тема №47. Въпроси, свързани с Олимпиадата във Варна.....	181
Тема №48. За международните турнири в България.....	183
Тема №49. За кръговите международни турнири за жени.....	185
Тема №50. Въпроси, свързани със световните шампиони.....	186
Тема №51. Въпроси, свързани със световните шампионки.....	188
Тема №52. За претендентите за световната титла.....	189
Тема №53. Въпроси, свързани с Паул Керес.....	191

Седми раздел. Други изяви на българските шахматисти

Тема №55. За кореспондентния шах.....	194
Тема №56. За Европейското първенство за железничари.....	200
Тема №58. Въпроси, свързани с шаха сред незрящите.....	204
Тема №59. Въпроси, свързани с развитието на шахмата в селата.....	205
Тема №60. Въпроси, свързани с шахматната композиция.....	205
Тема №61. Въпроси, свързани с шахматното съдийство.....	206
Тема №62. Въпроси, свързани с шахматните треньори.....	208
Тема №63. Въпроси, свързани с шахматните деятели.....	211

Осми раздел. Други шахматни мероприятия

<i>Тема №64.</i> Български шахматисти – политици.....	212
<i>Тема №65.</i> За майсторските турнири	213
<i>Тема №66.</i> Други шахматни мероприятия, проведени в България	215
<i>Тема №67.</i> Българският шахмат и филателията.....	216

**Девети раздел. Въпроси, свързани с международния шахматен живот
и ФИДЕ**

<i>Тема №68.</i> Въпроси, свързани с ФИДЕ и международния шахмат	219
<i>Тема №69.</i> Въпроси, за личности с принос към шахмата	227
<i>Тема №70.</i> Въпроси за познавачи.....	230

ВЪВЕДЕНИЕ

Историята на шахмата по българските земи води своето начало от времето на Първото българско царство. През средните векове българите не само успяват да съхранят древната игра, но и практикуват две други нейни разновидности. В началото на 19-ти век съвременното развитие на шахмата, получило широко разпространение в Западна Европа, не подминава и България. Особено популярна става играта в годините след Руско-турската Освободителна война.

Шахматната игра е много богата на събития и личности. Всяко състезание, всяко шахматно единоборство ражда своите герои. С времето подробностите около отделните събития отдавна са избледнели, много от шахматистите и деятелите, допринесли за нейното популяризиране, отдавна са забравени. Невъзможно е всичко да се помни, но най-важното, жалоните на историческите събития, които трасират нейното развитие, не бива да потъват в забвение. Всеизвестна е приказката, че „който не познава своята история, той няма бъдеще“. Тя се повтаря често. Но какво правим тя да бъде претворена в реалност? Българският спорт има богата история, но тя не е систематизирана и написана. Дори най-популярните спортове като футбола, волейбола и баскетбола нямат своя история. Има на отделни дружества, но за националния спорт няма. Да се напише история на спорта не е лека работа и не е по-силите на отделна личност. Но този проблем трябва да се реши и основният двигател за това трябва да бъде Министерството на спорта. Как да искаме подрастващите спортисти да познават историята на спорта в страната, историята на своя спорт, да бъдат възпитавани да следват примера на най-добрите български спортисти, след като няма откъде да я научат? В днешно време много се разчита на Интернет. Погрешно е да се смята, че в „Гугъл“ може да намерим отговор на всички интересувачи ни въпроси. За да стане това, някой трябва да ги е вкарал в базата данни.

За да задоволя любопитството на хилядите любители на шахмата и подпомогна младите таланти, които сега тръгват да усвояват тайните на древната игра, се опитам да систематизирам най-важното от историята на шахмата в България в този справочник. Материалът е построен под формата на въпроси и отговори, които са групирани в отделни теми. Те са систематизирани в няколко раздела. Първият раздел обхваща развитието на шахмата в страна от появата му по българските земи до края на Втората световна война. Във втория раздел са включени въпроси, отнасящи се до шахматния живот в страната – републиканските индивидуални и отборни първенства и турнири за мъже, жени, юноши, девойки и пионери. Въпросите от третия раздел са свързани с участията на националните отбори в различните международни състезания – Световното студентско първенство, Балканиадите, Олимпиадите, Европейските отборни първенства и двустранните международни срещи. В четвъртия раздел са вклю-

чени въпроси, отнасящи се до индивидуалните участия на българските шахматисти и шахматистки в различните международни състезания – в зоналните и междузоналните турнири за световно първенство, в европейските индивидуални първенства, в турнирите „Гран При на ФИДЕ“, борбата за световните титли по времето на президента Кирсан Илюмжинов. Тук са включени и въпросите, свързани с участията на юношите и девойките в световните и европейските първенства. Петият раздел е посветен на българските шахматисти и техните изяви през годините. Шестият раздел е посветен на Олимпиадата в „Златните пясъци“ през 1962 г., международните турнири проведени у нас, контактите със световните шампиони и претендентите за световната титла, както и шахматистите, оказали най-голямо влияние върху развитието на шахмата в страната. Въпросите от седмия раздел са свързани с кореспондентния шах в страната, участието на националния железничарски отбор в първенството на USIC, на шахмата сред незрящите, сред глухите и сред селските шахматисти. В осмия раздел са включени въпроси, свързани с други шахматни мероприятия. Има и един последен девети раздел, в който са засегнати най-важните въпроси от развитието на Международната федерация по шахмат ФИДЕ.

Отговорите на поставените въпроси са към 31.12.2020 г. Изключение е направено за раздела за кореспондентния шах, в който са отразени събития до 31.08.2022 г.

*20 януари 2022 г.
село Тюленово*

ЧАСТ ПЪРВА ВЪПРОСИ

ПЪРВИ РАЗДЕЛ ШАХМАТЪТ В БЪЛГАРИЯ ДО КРАЯ НА ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

Тема №1

Въпроси, свързани с историята на шахмата в България

1. Какви са първите сведения за появата на шахмата по българските земи, според намерените от археолозите артефакти?
2. Кой са първите писмени сведения за появата на шахматната игра по българските земи?
3. През средните векове по българските земи е имало две разновидности на шахматната игра. Какво знаете за тях?
4. През коя година се провежда първото неофициално първенство на България? Кой са участниците в него и кой е победителят?
5. Кой са първите пропагандатори на шахмата в България? В какво се заключава тяхната пропагандна дейност?
6. Кога и къде (извън страната) българи – любители на шахмата, създават свой шахматен клуб? Кой са доказателствата за това?
7. В кои софийски кафенета се е играел шах в началото на 20-те години на миналия век, където се заражда идеята за създаването на Софийския шахматен клуб? Кой са били „шахматните лидери“ в тези кафенета?
8. През коя година и с кое събитие се поставя началото на институционализирането на шахматното движение в България?
9. През коя година Софийският шахматен клуб организира първия си турнир? Кой са участниците в него и кой е победителят?
10. През коя година и къде се създава Руският шахматен кръжец? С какво се характеризира неговата дейност в първите години от съществуването му?

Тема №2

Учредяване на Българския шахматен съюз

1. Представители от кои шахматните клубове са участвали в провеждането на Търновския конгрес през 1928 г.?
2. През 1928 г. в Търново се провежда Конгрес, на който се взема решение за учредяване на Български шахматен съюз. Кой е бил избран за председател и кой са били членове на Управителния съвет на БШС?

3. Кои са били участниците в незавършилото държавно първенство, започнало непосредствено след Търновския конгрес? Какво е било временното класиране в момента на неговото прекъсване?
4. През коя година започва да излиза първото шахматно списание в страната „Шахматен лист“? От коя година то става официален орган на БШС?
5. Кога и къде се провежда учредителният конгрес на Българския шахматен съюз, който дава началото на неговото официално съществуване? Кой е избран за председател и кои са били членовете на неговото ръководство?
6. Делегати от кои шахматни клубове са присъствали на учредителния конгрес на Българския шахматен съюз и се смятат за негови учредители?
7. Колко конгреса на Българския шахматен съюз са проведени в довоенния период? Кога и къде са се провели и кои са избирани за негови председатели?
8. Кой председател на Българския шахматен съюз го е ръководил най-дълго време?
9. Кои са били секретари на Българския шахматен съюз в периода 1931 -1944 г.
10. Кога и по какъв повод се провежда Извънреден събор на Българския шахматен съюз? Какви решения взема?

Тема №3

Шахматни събития в страната през 30-те и началото на 40-те години

1. Кога и в кой вестник е открита първата шахматна рубрика в България? Кой я е завеждал?
2. Какви шахматни вестници и списания са издавани в България през 30-те години на миналия век? Кои са били техните издатели?
3. Кога и къде се играе първата междуградска шахматна среща в България? Кои са съперниците и в какви състави играят?
4. Кой е първият чуждестранен шахматист, гостувал в България.? В какви шахматни мероприятия участва?
5. През април 1936 г. Александър Алехин гостува в София и изнася сеанс на едновременна игра срещу 40 български шахматисти. Къде се е провел този сеанс и какъв е резултатът от него?
6. Кога и къде се е играла първата шахматна партия с живи фигури у нас? Кои са били съперниците?
7. През есента на 1936 г. в София гостува шампионът на Югославия Вася Пирц. В какви шахматни прояви участва?
8. Кое е първото отборно шахматно състезание, проведено в България? Кога и къде се провежда? Кой е отборът победител и в какъв състав е играл?
9. Кой е учредител на купата, връчена на отбора победител в първото официално отборно състезание? Какъв е бил неговият регламент и колко издания има то?
10. Коя е първата международна среща на националния отбор на България, играна в София? Кой е бил неговият съперник и как е завършила тя?

Георги Гешев, Вася Пири, Илия П. Илиев и Фердинанд Хоринек при посрещането на югославския шахматист на Софийската жп гара през есента на 1936 г.

Тема №4

Други шахматни събития в страната през 30-те години

1. Колко шахматни клуба е имало в София през 30-те години на миналия век?
2. През коя година Теодор Траянов е избран за председател на Софийския шахматен клуб? С какво е свързана дейността му като председател на този клуб?
3. Член на кой шахматен клуб е бил Георги Гешев и в какви негови мероприятия е участвал?
4. След смъртта на Георги Гешев няколко години по ред в столицата се провеждат турнири в негова памет. Колко такива турнира са проведени и кои са победителите в тях?
5. Как са били определени членовете на националния отбор за участие в Олимпиадата в Буенос Айрес през 1939 г.?
6. Колко държавни първенства са проведени до 1944 г.? През кои години и къде се провеждат и кои са победителите в тях?
7. Кой е най-продължителният турнир, проведен през този период (30-те години на миналия век). Кой го е организиран и колко време е продължил?
8. Кога Българският шахматен съюз подава молба за членство във ФИДЕ и кога е приет за член в Международната шахматна организация?
9. През коя година се провежда първото индивидуално първенство на София? Кой шахматен клуб е негов инициатор и организатор? Какво е крайното класиране?
10. На кой конгрес на Българския шахматен съюз е взето решение за присъждане на званието „шахмайстор“? Кои са първите шахматисти, удостоени с това звание и въз основа на какви критерии?

Тема №5

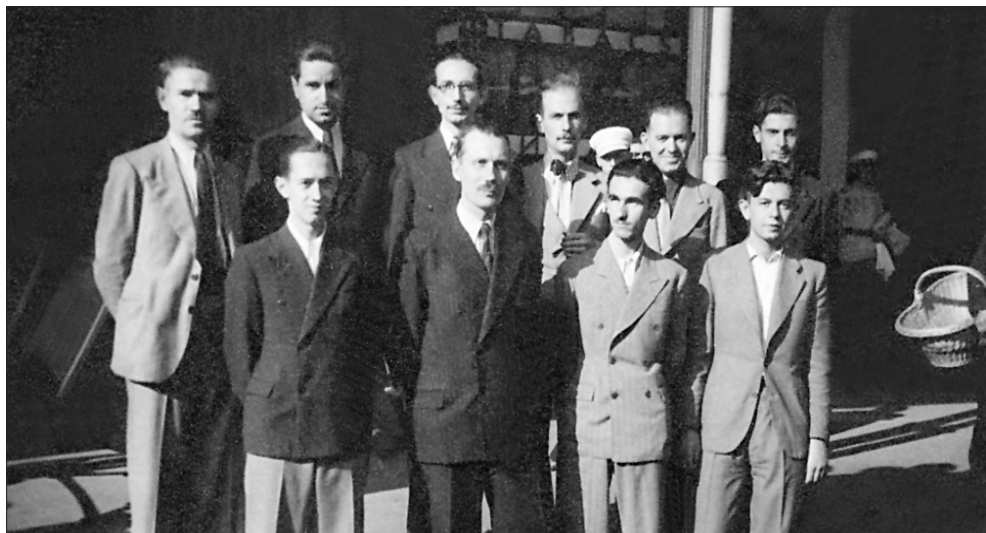
Из дейността на шахматните клубове през 30-те години на ХХ век

1. През коя година е създаден Варненският шахматен клуб? Кой е неговият председател и кои са членовете на Управителния съвет?
2. Кой деятел на Варненския шахматен клуб се счита за най-големия радетел за създаването на Българския шахматен съюз? В какво се заключава неговата апостолска дейност за реализирането на тази идея?
3. Кое е първото състезание, организирано от Варненския шахматен клуб? Кои са участниците в него и кой е победителят?
4. Кога е създаден Русенският шахматен клуб и кои са първите събития, с които се характеризира неговата дейност?
5. По какъв повод през 1937 г. в Пловдив се организира интересен шахматен турнир? Кои са участниците в него и какво е крайното класиране?
6. Кога Софийският шахматен клуб организира своя „Юбилеен“ турнир? Какъв е неговият състав и какво е крайното класиране?
7. Коя е първата българска шахматна книга? Кога и къде е издадена и кой е нейният автор?
8. Кога се провежда първият турнир за първенство на София?
9. Кой е първият български шахматен историк. Кое негово произведение дава основание да бъде считан за такъв?
10. Коя шахматна книга издава Васил Калчев? През коя година и какво е нейното съдържание?

Тема №6

Международни прояви на българските шахматисти до края на войната

1. Кой е първият български шахматист, играл в международен турнир в чужбина? Кога и къде се е състоял този турнир и как се е представил той?
2. Коя е първата двустранна международна среща на българския национален отбор извън страната? Кога и къде се е състояла тя и как е завършила?
3. През 1936 г. Българският национален отбор участва в Турнира на нациите в Мюнхен. Какво представлява този турнир и каква е разликата между този турнир и шахматните Олимпиади?
4. В какъв състав играе българският отбор и как се представят отделните шахматисти?
5. На първа дъска Георги Гешев играе с едни от най-силните европейски шахматисти по това време. Кои са петте най-известни съперници, с които е играл и как са завършили партиите му с тях?
6. След Турнира на нациите в Мюнхен българският отбор е поканен и играе двустранна среща с отбора на Мюнхенския шахматен клуб. По какъв повод е била организирана тази среща и как е завършила?

14.08.1936 г. Гара София, преди тръгване на влака за Мюнхен.

Първият Олимпийски шахматен тим на България. Отляво надясно:
*Найден Войнов, Георги Гешев, Жак Франсез, д-р Юрий Тошев, Хенрих Макс,
Димитър Данчев; пред тях: Александър Кипров, Фердинанд Хоринек (водач),
Александър Цветков, Андрей Малчев.*

7. Кой български шахматист е участвал в международния турнир в Мюнхен през 1942 г и как се е представил? Каква е била целта на този турнир?
8. Кой български шахматист играе в първенството на Унгария през 1942 г и как се представя?
9. Кога и къде се играе най-масовата международна среща между националните отбори на България и Румъния? Как е завършила?
10. Международната среща с Румъния се играе на три фронта – мъже, студенти и ученици. Кои са най-добре представилите се български шахматисти в отделните състави?

Тема №7

Въпроси, свързани със студентския и ученическия шах до 1944 г.

1. През коя година е създаден Студентският шахматен клуб в София? Кой е първият му председател?
2. През коя година се провежда първото първенство на Студентския шахматен клуб и кой е първият му шампион?
3. Коя е първата междуклубна среща, в която играе отборът на Студентският шахматен клуб и как е завършила?
4. През коя година и защо Студентският шахматен клуб се преименува на Академичен студентски шахматен клуб?

5. Колко официални първенства на Студентския шахматен клуб са проведени до 1944 г. и кои са били победителите в тях?
6. Кое голямо шахматно събитие предхожда създаването на Ученическия шахматен клуб? Кои са участниците в него?
7. Кога е създаден Ученическият шахматен клуб и какъв е бил съставът на неговото ръководство?

Членовете на Ученическия шахматен клуб, януари 1938 г.
Седнали: Йордан Тодоров, Михаил Кантарджиев, Илия Илиев, Веселин Попов,
Косьо Бошнаков; прави: Д. Генков, Станко Петров, Йордан Дончев,
Филип Филипов, Любомир Банков, Манев, Кирил Михов

8. Кое е първото официално състезание на отбора на Ученическия шахматен клуб?
9. Докога съществува Ученическият шахматен клуб и защо преустановява своята дейност?
10. Кога Българският шахматен съюз организира първия турнир по блиц? Кои са победителите в него?

Тема № 8

Други въпроси от историята на шаха в България

1. Защо през 1939 г. не се провежда държавно индивидуално първенство по шахмат в България?
2. Как се е наричала националната шахматната организация в България след 1944 г. и какво е било нейното ръководство, кой е първият ѝ председател?
3. Кога и къде се е играла най-масовата шахматна среща в България?

4. Как се е наричал ръководният орган на шахматната ни организация през 50-те години на миналия век?
5. Откога се въвежда названието Българска федерация по шахмат?
6. Кой най-дълго време е бил председател на Българската федерация по шахмат?
7. Кой председател на БФ Шахмат е „абдикирал“ от поста си преждевременно, без да дочака края на своя мандат и без да подаде официално оставка?
8. Колко и кои драматични артисти са били председатели на Българската федерация по шахмат?
9. През коя година Бюрото на Българската федерация по шахмат взема решение нормата за майстор на спорта да може да се покрива и на други състезания, а не само на такива от системата на републиканското първенство?
10. Кога се играе първата шахматна партия по телекса в България? Кои са съперниците в нея?

ВТОРИ РАЗДЕЛ

РЕПУБЛИКАНСКИ ИНДИВИДУАЛНИ И ОТБОРНИ ПЪРВЕНСТВА

Тема №9

Въпроси, свързани с индивидуалните първенства за мъже

1. Кога и къде се провежда първото Държавно първенство на България? Кой е първият шампион?

Участниците в първото Държавно първенство, отляво надясно: Георги Гешев, Ксений Атанасов, Андрей Малчев, Михаил Манолов, д-р Юрий Тошев, Драгни Кандиларов, Александър Телегин, N N, Найдено Войнов, N N; седнали: N N, Фердинанд Хоринек, Б. Данаилов – председател на ШК във Варна